

9

1 Mosebog som grundlag, 2. del

Ugens vers

"Himlen fortæller om Guds herlighed, hvælvingen beretter om hans hænders værk" (Sl 19,2).

Introduktion

Mange store tænkere blev inspireret af Skriften til at udforske Guds skabte verden. Som et resultat blev moderne videnskab født. Johannes Kepler, Isaac Newton, John Ray, Robert Boyle og andre store videnskabsmænd troede, at deres arbejde åbenbarede endnu mere om Gud som skaber.

Men efter den franske revolution begyndte det nittende århundredes videnskab at bevæge sig fra et teistisk verdenssyn til et, der var baseret på naturalisme og materialisme, og hvor der ofte slet ikke var plads til det overnaturlige. Disse filosofiske tanker blev gjort populære gennem Charles Darwins *On the Origin of Species* (1859). Siden da har videnskaben mere og mere taget afstand fra dens bibelske grundvold. Det har ført til en radikal genfortolkning af skabelsesberetningen i Første Mosebog.

Lærer Bibelen et forældet, uvidenskabeligt syn på kosmologi? Var den bibelske gengivelse kun lånt fra de omkringliggende hedenske nationer? Var Bibelen kulturelt betinget af dens sted og tid, eller op-højer dens inspirerede natur os til et oprindelsessyn, som er fuldkomment i dets guddommelige struktur?

I denne uge skal vi se på nogle af disse emner.

Ugens tekster

- Job 26,7-10
- 1 Mos 1-2
- 1 Mos 5
- 1 Mos 11
- 1 Krøn 1,18-27
- Matt 19,4-5
- Joh 1,1-3

En flad jord?

Det er en almindelig antagelse, at mange i oldtiden troede, at jorden var flad. Men af mange gode grunde mente de fleste, at jorden var rund. Selv i dag er der mange, der påstår, at Bibelen lærte, at jorden var flad.

Åb 7,1; 20,7-8

I hvilken sammenhæng står disse vers? Lær de, at jorden er flad?

Johannes, som er forfatter af disse tekster, skriver profetier om endetiden, der beskriver fire himmelske engle, som står "ved de fire verdenshjørner og holde jordens fire vinde tilbage" (Åb 7,1). Han gentog ordet "fire" tre gange for at sammenkæde englene med de fire retninger på kompasset.

Kort sagt bruger han billedsprog, som vi også gør i dag. Vi siger fx, at "solen går ned" eller at "månen står op". At insistere på en bogstavelig fortolkning af disse profetiske tekster, når sammenhængen antyder en billedlig forståelse af nord, syd, øst og vest, er at tage disse tekster ud af deres sammenhæng og få dem til at lære noget, som de ikke gør. Da Jesus sagde: "Thi fra hjertet udgår onde tanker, mord, ægteskabsbrud, utugt, tyveri, falsk vidnesbyrd og bespottelser" (Matt 15,19), talte han ikke om menneskelig fysiologi eller det bogstavelige hjerte. Han brugte en talemåde for at lægge vægt på en moralsk pointe.

Job 26,7-10
Es 40,21-22

Hvad lærer disse tekster om, hvordan jorden er?

I Job 26,7 siges det, at jorden hænger i verdensrummet: "Han spænder nordhimlen ud over det øde rum, hænger jorden op over det tomme." Jorden har en grænse "rundt om vandene", eller som den ældre oversættelse siger "en kreds over vandene" (Job 26,10). Es 40,22 siger: "Det er ham, der troner over jordens flade, men alle dens beboere er som græshopper." Den ældre danske bibeludgave er mere korrekt i sin oversættelse, når den siger: "Han troner over jordens kreds."

Til at
tænke over

Prøv at sætte dig i et menneskes sted, som levede for tusinder af år siden. Hvilket bevis ville du have for, at jorden bevægede sig? Eller ville du finde beviset for, at den stod stille mere overbevisende? Eller hvilket bevis ville du finde for, at jorden er flad eller rund?

Skabelse beskrevet i oldtidslitteratur

Arkæologer har fundet tekster fra det gamle Egypten og Mellemøsten, som indeholder urhistorier om skabelsen og vandfloden. Det har fået nogle til at tænke, at skabelsesberetningen i Første Mosebog måske var lånt fra disse kulturer. Men er det virkelig tilfældet?

1 Mos 1,1-2,4

Læs bibelteksten og følgende uddrag fra *Atra-Hasis* helteedigtet:

"Da guderne i stedet for menneskene/ udførte arbejdet, bar byrderne,/ var gudernes byrder store,/ arbejdet for hårdt, vanskelighederne for meget/ ... 'Lad skødets gudinde skabe afkom,/ og lad mennesket bære gudernes byrder!' ... Geshtu-e, en gud, som havde intelligens,/ slagtede de i deres forsamling./ Nintu blandede jord/ med hans kød og blod..." (Stephanie Dalley, *Myths from Mesopotamia: Creation, the Flood, Gilgamesh, and Others* (New York, Oxford University Press, 1989), s. 9,14,15).

Der er ligheder i beretningerne, men forskellene er betydelige:

(1) I *Atra-Hasis* arbejder menneskene for guderne, så guderne kan hvile. I Første Mosebog skaber Gud jorden og alt på den til menneskene, som er skabelsens højdepunkt. Derefter hviler han sammen med dem. I Første Mosebog bliver menneskene indbudt til at have fællesskab med Gud. Det findes slet ikke i *Atra-Hasis*.

(2) I *Atra-Hasis* bliver en mindre gud dræbt og blodet blandet med jord for at skabe syv mænd og kvinder. I Første Mosebog "former" Gud Adam af muld og blæser livsånde i hans næse. Gud "bygger" dernæst kvinden af Adams ribben til at være hans "hjælper".

(3) I beretningen i Første Mosebog er der ingen tegn på konflikt eller vold, som der er i beretningen i *Atra-Hasis*.

Bibelens skabelsesberetning er en storslået beskrivelse af en almægtig Gud, som giver mennesket en ophøjet hensigt i en fuldkommen verden. Denne radikale forskel har fået forskere til at slutte, at disse to beskrivelser af skabelsen i virkeligheden er meget forskellige.

Nogle påstår, at ligheder mellem skabelses- og vandflodsberetningerne forekommer, fordi beretningerne oprindeligt blev overleveret mundtligt fra slægt til slægt og med tiden fordrejet. Moses lånte ikke fra de hedenske beretninger, men nedskrev den bibelske beretning ved Helligåndens hjælp.

Til at tænke over

Første Mosebog versus hedenskab

Langt fra at være afhængig af gamle hedenske skabelsesmyter, synes Første Mosebog at være skrevet på en måde, der modbeviser disse myter, og lægger afstand mellem dem og Guds som skaber.

1 Mos 1,14-19

Hvordan beskrives de enheder, der kommer frem på den fjerde dag, og hvilke funktioner har de?

Udtrykkene "sol" og "måne" blev bevidst undladt, for deres navne på hebraisk var navne, der var nært forbundet med sol- og måneguder i det gamle Mellemøsten og Egypten. Anvendelsen af udtrykkene "det største lys" og "det mindste lys" viser, at de blev skabt med en bestemt hensigt, "De skal tjene som tegn til at fastsætte festtider, dage og år, og de skal være lys på himmelhvælvingen til at oplyse jorden" (1 Mos 1,14-15). Teksten viser meget tydeligt, at solen og månen ikke var guder, men skabte genstande med specifikke naturlige funktioner i lighed med, hvordan vi opfatter dem i dag.

1 Mos 2,7:18-24

Hvordan er Gud intimt involveret i skabelsen af Adam og Eva?

Oldtidens myter fra Mellemøsten beskriver alle sammen menneskets skabelse som en tilføjelse. Det var en følge af, at guderne skulle befri for deres hårde arbejde. Denne mytiske opfattelse bliver modsagt af den bibelske tanke om, at mennesket skal herske over jorden som Guds vice-regent. Intet ved skabelsen af menneskene var en tilføjelse. Teksten peger snarere på, at mennesket var skabelsesberetningens klimaks. Det viser endnu tydeligere, hvor forskellige de hedenske og bibelens beretninger er.

Første Mosebog giver os en korrektion af oldtidens myter. Moses brugte visse udtryk og ideer, som er uforenelige med hedenske begreber. Og han gjorde det ved ganske enkelt at udtrykke den bibelske forståelse af virkeligheden og af Guds rolle i og hensigt med skabelsen.

Til at
tænke over

For tusinder af år siden var bibelens skabelsesberetninger uenig med de herskende kulturer. I dag er den bibelske skabelsesberetning på kant med den herskende kultur. Hvorfor bør det ikke være nogen overraskelse?

Skabelse og tid

1 Mos 5; 11

Læs de to kapitler. Hvordan gengiver Bibelen menneskehedens historie fra Adam til Noa, og fra Noa til Abraham?

Der er en side ved disse slægtstavler, der gør dem enestående i Bibelen: de indeholder elementet tid, som har fået nogle forskere til korrekt at omtale dem som "kronogenealogier". De indeholder en sammenflettet mekanisme af oplysninger om afstamning og tidsforløb, så "da *Person nr. et* havde levet x antal år, fik han *Person nr. to*. Og efter at *Person nr. et* havde fået *Person nr. to*, levede han i y antal år og fik andre sønner og døtre." 1 Mos 5 tilføjer en formel-sætning: "*Person nr. et* levede i z antal år." Dette sammenflettede system ville have forhindret udelukkelsen af visse generationer eller tilføjelsen af dem. 1 Mos 5 og 11 indeholder en ubrudt afstammingslinje, som bekræftes i 1 Krøn 1,18-27, hvor der ikke er tilføjet eller fratrukket nogen generationer. På den måde fortolker Bibelen sig selv.

I næsten 2000 år har jødiske og kristne bibelfortolkere forstået disse tekster som en historisk gengivelse og en nøjagtig måde at beregne tidspunktet for Syndfloden og jordens alder fra skabelsesugen, som beskrives i 1 Mos 1-2.

I de seneste årtier har der været forsøg på at genfortolke 1 Mos 5 og 11 for at inkludere længere tidsperioder, fordi fortolkningen af nogle arkæologiske og historiske data (foretaget af ufuldkomne mennesker) synes at antyde det. Det sætter store spørgsmålstejn ved pålideligheden ved Bibelens gengivelse.

I lyset af den måde, hvorpå Gud i sit ord beskriver tid og sin indgriben i historien, må vi betragte disse to kapitler som "både historiske og teologiske; de forbinder Adam med resten af menneskeslægten, og de forbinder Gud med mennesket i tid og rum. 1 Mos 5 og 11,10-26 giver os en tidsramme og generationskæde, der knytter Guds folk med det menneske, Gud skabte som klimaks på planetens seks dages skabelse" (Gerhard F. Hasel, *Origin 7/2* [1980], "The Meaning of the Chronogenealogies of Genesis 5 and 11", s. 69).

Der er gode og vigtige begrundelser for, at de tekster fra Det Gamle Testamente, som vi har studeret i dag, er i Bibelen. Men hvad siger Paulus i 1 Tim 1,4 og Tit 3,9, som vi må have med i vores overvejelser over sådanne tekster?

Til at tænke over

Skabelse og Skriften

Læs følgende bibeltekster og skriv ned, hvordan hver af forfatterne henviser til 1 Mos 1-11.

- Matt 19,4-5
- Mark 10,6-9
- Luk 11,50-51
- Joh 1,1-3
- ApG 14,15
- Rom 1,20
- 2 Kor 4,6
- Ef 3,9
- 1 Tim 2,12-15
- Jak 3,9
- 1 Pet 3,20
- Jud 11.14
- Åb 2,7; 3,14; 22,2-3

Jesus og alle de nytestamentlige forfattere henviser til 1 Mos 1-11 som pålidelig historie. Jesus henviser til Moses' skrifter og skabelsen af mand og kvinde (Matt 19,4). Paulus bruger gentagne gange skabelsesberetningen for at underbygge de teologiske pointer, han fremfører i sine breve. Han siger til Athens lærde mænd: "Gud, som har skabt verden med alt, hvad den rummer, og som er Herre over himmel og jord, bor ikke i templer bygget af hænder" (ApG 17,24). På denne måde bygger de nytestamentlige forfattere på Første Mosebogs grundlæggende karakter for at vise den moderne læser betydningen af denne bogstavelige begivenhed.

Læs fx Rom 5. Mere end et halvt dusin gange drager Paulus en direkte forbindelse fra Adam til Jesus (se Rom 5,12.14-19). Han forudsætter en bogstavelig eksistens af en bogstavelig Adam, noget der bliver katastrofalt kompromitteret, hvis en udviklingsmodel for alts oprindelse erstatter en bogstavelig læsning af teksterne.

Hvilken forskel gør det, at man betragter den bibelske skabelsesberetning som historisk pålidelig og inspireret af Helligånden, frem for at tro på andre skabelsesteorier?

Til at
tænke over

Til videre studium

"Bibelen er den mest omfattende og mest oplysende historie, som vi mennesker har. Den kom direkte fra den evige sandheds kilde, og en guddommelig hånd har bevaret dens renhed ned igennem alle tidsaldrer... Kun heri kan vi finde vores menneskelige races historie, uplettet af menneskelige fordomme og menneskelig stolthed" (Ellen White, *Testimonies for the Church*, 5. bd., s. 25).

"Jeg er blevet vist, at uden Bibelens historie, kan geologi intet bevise. Levn, som findes i jorden, er bevis på, at tingenes tilstand på mange måder har været anderledes end i dag. Men tidspunktet for deres eksistens, og hvor lange perioder, disse ting har været på jorden, skal kun forstås ud fra Bibelens historie. Det kan være uskyldigt at fremsætte gætterier, der går ud over Bibelens historie, hvis vores forestillinger ikke modsiger de kendsgerninger, vi finder i den hellige skrift. Men når mennesker forlader Guds ord med hensyn til skabelsesberetningen, og forsøger at gøre rede for Guds skabergerning ud fra naturlige principper, bevæger de sig ud på et bundløst hav af uvished. Gud har aldrig åbenbaret for mennesker, hvordan han var i stand til at fuldende skabelsen på seks bogstavelige dage. Hans skabende handlinger er lige så uforståelige som hans eksistens" (Ellen White, *Spiritual Gifts*, 3. bd., s. 93).

Spørgsmål til
drøftelse

- 1. Når videnskabelige forklaringer om vores nuværende virkelighed – hvad der kan føles, høres, ses og testes og gentestes – er så fulde af debat og konflikter, hvorfor accepterer så mange uden nogen spørgsmål enhver videnskabelig udtalelse om begivenheder, der skal have fundet sted for millioner eller milliarder år siden?**
- 2. Moderne videnskab arbejder ud fra en antagelse (og tilsyneladende en fornuftig antagelse), at man ikke kan benytte overnaturlige redskaber til at forklare naturlige begivenheder. Det vil sige, at man ikke kan forsøge at forklare fx en hungersnød ved at påstå, at en heks har lagt en forbandelse over landet. Men hvilke begrænsninger er der ved denne tilgang, når det kommer til skabelsesberetningen, som den gengives i Første Mosebog? Skabelsesberetningen i Første Mosebog var en ren overnaturlig begivenhed. Hvis du automatisk afviser det overnaturlige ved skabelsen, hvorfor vil enhver anden model, som du kan finde på, nødvendigvis være forkert?**

